

Elo-Mall Toometi lasteraamatud on inspireeritud maastikest, kus ta üles kasvas, mets igas suunas silmapiiril, aga ka soomeugrilaste ja teiste põhja metsavööndi rahvaste folkloorist ja rahvakunstist. Samuti on teda mõjutanud klassikalised Euroopa muinasjutud. Ka regilaul on tema jaoks alati tugev mõjutaja olnud, ükskõik mis laadi loomingulises töös.

ELO-MALL TOOMET

HOIAB OMA RAAMATUTE

TEGELASTELE UKSE ALATI LAHTI

Luuletaja ja illustraator **Elo-Mall Toomet** on kasvanud loomingulises perekonnas ja kodus, kus raamatuid mõõdeti sadade meetritega. Nii tunnebki väikelapsest peale klassikaline raamatukoi olnud naine end kõige turvalisemalt raamatute, sõnade ja lugude keskel.

KIRJA PANNUD: SILVIA PÄRMANN || FOTO: TERJE UGANDI

Kirjutamine on minu jaoks loomulik tegevus. Tegelased, lood ja laiused kummitavad mind ning nende kaudu kõnetab ka väline maailm kõige otsemini. Olen püüdnud erinevatel põhjustel ja hetkedel teha midagi muud, leida teisi väljundeid – lihtsamaid ja konkreetsemaid, aktsepteeritavamaid. Aga see pole mul kunagi õnnestunud ja alati olen kirjutamise juurde tagasi jõudnud. Kindlasti kasvasin ma selles mõttes sobivas keskkonnas – raamatuid mõõdeti meil kodus sadade meetritega ja see, et ma tahtsin suure osa ajast vaikselt lugedes nurgas istuda, oli üldiselt kõigile arusaadav, välja arvatud ehk mu nooremale vennale, kes oleks võib-olla eelistanud näha aktiivsemat mängukaaslast või kaklukaaslast.

Mulle on alati meeldinud naivistlik kunst, rahvakunst ja traditsioonilised ornamendid. Teismelisena hakkasin peale koolitundides vihikuserva mustrite kritseldamise salaja ja oma lõbuks joonistama sedalaadi pilte, mis mulle endale meeldisid – mustvalgeid ja värvimiseks sobilikke. Juhuslikult ja oma üllatuseks avastasin, et need meeldivad ka mõnele teisele inimesele ja üks neist teistest inimestest – Ott Heinapuu – kutsus mind illustreerima oma tõlgitud Lapi muinasjuttude raamatut. See oli mu esimene illustreerimistö ja andis julguse omaenda pisikeste lugudega värvimisraamatute kallal töötama hakata. Mulle meeldib idee unejutust-raamatust, lühikese, natuke kummalise ja unenäolise loo ning värvitava piltidega. Olen selliseid ideid

Koerakoonlased Elo-Mall Toometi värskemast raamatust «Väikeste koerakoonlaste raamat».

tasapisi teostanud, muu hulgas koerakoonlaste raamatu näol ja ideid on varrukas veel küllaga. Illustraatoriks ma end aga tegeli-

kult ei pea. Kui joonistama asun, pole ma iial kindel, kas midagi ka välja tuleb. Mõnes mõttes on pildid minu jaoks nagu

luuletused, mõni kujund või tunne, mida on vaja väljendada, ilmutab ennast vahel visuaalsel kujul. Ja kuigi ma tean, et ei suuda seda iialgi joonistada nii hästi, nagu tahaksin, pean siiski sõna kuulama.

Värvimiseks mõeldud pildid on need, mille joonistamine mul loomulikult välja tuleb. Lisaks oli mu enda laps sel ajal, kui hakkasin rohkem joonistamisega kätt proovima, umbes nelja-aastane. Ta värvis ära kõik, mis ette sattus, ja ikka tuli materjalist puudu. Poes tol ajal saada olevad värvimisraamatud kippusid kõik olema ühesugused – Disney filmidest inspireeritud. Mul pole Disney vastu mitte midagi, aga võimatusi on nii palju ja mitmekülgseid, et kurb oli vaadata seda värvimisraamatute riivil valitsevat idee- ja stiilivaesust.

Värvimise puhul on minu jaoks peamine protsess, see on rahustav ja maailma korrastav tegevus, samas ka loominguline väljendusvõimalus. Värvitud pildid on selles mõttes alati ootamatud ja huvitavad, et inimeste värvimeeled on niivõrd erinevad. Ma ise armastan hästi lihtsaid ja loomulikke toone, vahel sekka kuldset ja hõbedast tinti pisikeste detailide värvimiseks. Paljud aga haaravad kohe hästi erksate värvide järele. Huvitav on see, kuidas ühest ja samast pildist võib värvituna saada nii palju erinevaid versioone. Eriti kui pildidele ise täiendusi teha. Mulle meeldib värvimispilet mõnikord ka täiskasvanute koosviibimisel seltskondliku tegevusena käiku lasta.

Arvan, et igasuguse loomingu- ja tegevuse juures on kõige olulisem ausalt vastu võtta ja edasi anda see, mis sinu juurde

tuleb. See on kindlasti ennekõike intuiitiivne protsess. Nii et ma ei tea, kust need tegelased täpselt tulevad, aga hoian neile ukse lahti.

Koerakoonlased on selles mõttes eriline juhtum, et nende puhul on kummalisel sõnal ja selle kõlal ehk kõige suurem külgetõmbejõud. Olen lapsest peale koerakoonlaste teemalisest rahvapärimest teadlik olnud ja selles oli midagi kütkestavat ning seletamatut. Ilmselt tugevdas seda mõju ka lastesaade «Pailapsiin», kus koe-

ulakad lapsed, kellele ilmselt räägitakse inimestest samasuguseid hirmulugusid nagu meie koerakoonlastest.

Lastele kirjutamine on selles mõttes lihtsam, et ma tean, kellele kirjutatan. Veedan väga palju aega väikeste lastega koos – muu hulgas vean vahel Tartus väikelaste kirjandussalongi ehk loen kaheaastastele raamatuid ette. Tean, et see, mida ma teen, töötab. Väga väikeste lastega suhtlemine on minu jaoks lihtne. Täiskasvanutele kirjutades on rohkem kaalul. Ma ei kirjuta

ühised juured. Seega tegutsen põhiliselt koostöös muusika, filmi ja tantsuga. See muudab töö veel aeglasemaks ja keerulisemaks. Ma ei sobitu ka selles mõttes sugugi Eesti kultuurilisse maastikku, et mul on väga sügav ja tugev allergia küünilisuse vastu ning mulle tundub, et Eestis on siirusega väga vähe peale hakata. Ilmselt on see ka ajastu suundumus, aga Eestis resideerudes tajun seda eriti tugevalt. Ühesõnaga – täiskasvanutele kirjutades tunnen, et unun vastuolu ja pimesi ega tea, kuhu lähen. Aga see on kindlasti mu kõige sügavam ja tõsisem töö.

Mul on plaanis jõuda ka täiskasvanutele suunatud proosa juurde, aga arvan, et olen selles formaadis tehniliselt üsna algaja ja tulemusteni läheb veel palju aega.

Praegu töötan koos ühe oma lemmikilustraatoriga ühe natuke pikema lasteraamatu kallal. Sedasorti lasteraamatu, mille lugejat on tegelikult vanuse järgi raske määratleda. Lugu räägib poisist, kes elab paksus metsas, kus tema naabriks on Baba Jagaa. Rohkem valgust ma sellele praegu ei heidaks. Poiss on uje, jonakas ja umbusklik, pean tema usalduse võitma, et tema häält ja jutustamistooni tabada. See võtab aega, aga tema vaatenurk on vaeva väärt.

Luule vallas töötan tasapisi kahe rahvusvahelise luule- ja muusikaprojektiga. New Yorgi, Montreali ja Edinburghi suunal. Nagu ikka, pole mul aimugi, mis sellest kõigest saab, aga olen võrdlemisi eevil.

rakoonlased ühes episoodis üles astusid. «Väikeste koerakoonlaste raamatu» kallal töötades ei värskenandanud ma mälu ei folkloori ega teiste tõlgenduste osas, vaid toetusin sellele pildile, mis mulle koerakoonlastest lapsepõlves jäänud oli. Pöörasin selle ümber – ohtlike olendite asemel ilmusid nende

kindlale audientsile mõeldes, vaid sellepärast, et teisiti ei saa. Tean, et on inimesi, kelle jaoks see, mida teen ka selles valdkonnas, töötab, aga tunnen neid vähe. Kirjutatan neil päevil luuletusi inglise keeles. Mind huvitab elav esitus ja lindistamine, see koht, kus luulel, laulul ja võib-olla ka näiteks tantsul on